

COVID-19-epidemian vaikutuksista työikäisten sosiaalipalveluihin ja toimeentulotukeen

Maakunnallistuva aikuissosiaalityö -kehittämisyhteistyön tapaaminen 22.10.2020

Eeva Liukko
22.10.2020

Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos

Taustaa

- THL laatii tiiviin ajankohtaiskatsauksen COVID-19 -epidemian yhteiskunnallisista vaikutuksista, raportti valmistuu 30.10.2020.
- Raportissa tarkastellaan vaikutuksia
 - a) väestön terveyteen, hyvinvointiin ja elinoloihin sekä
 - b) palvelujärjestelmän eri osa-alueisiin.
- Esimerkiksi
 - Haavoittuvien ryhmien tilanne
 - Psyykkinen kuormittuneisuus ja mieliala
 - Päihteet
 - Työikäisten sosiaalipalvelut ja toimeentulotuki
- Tarkastelun tueksi pyydettiin asiantuntijatahoilta kommentteja -> Kuntaliiton pikakysely maakunnallistuvan aikuissosiaalityön kehittämisverkostolle (13 vastausta)

Työikäisten sosiaalipalvelut ja toimeentulotuki

- Työikäisten sosiaalipalvelut ja toimeentulotuen päätöksenteko ovat toteutuneet kohtuullisen hyvin koronaepidemian aikana.
- Palveluvajetta on syntynyt erityisesti ryhmätoimintojen ja henkilökohtaisten tapaamisten rajoitteiden vuoksi.
- Asiakkaiden tilanteen on arvioitu vaikeutuvan koronaepidemian pitkittyessä.
- Kunnissa on jo havaittu palvelujen lisääntyvää tarvetta.
 - Mm. vuokravelkojen määrä, piiloon jääneet vaikeat elämäntilanteet

Keskeiset ohjeet, suositukset ja määräykset

- Julkiset kokoontumiset rajoitettiin kymmeneen henkilöön 18.3.–31.5.2020 välisenä aikana.
- Annettiin lupa keskeyttää kuntouttavan työtoiminnan (ryhmä)palvelut 31.5.2020 asti.
 - Kehotettiin etsimään vaihtoehtoisia järjestämistapoja.
- Sosiaalihuollon palvelutarpeen arvioinnin aikarajasta luovuttiin 14.4.–30.6.2020 väliseksi ajaksi.
- Toimeentulotuen päätöksenteosta annettiin suosituksia, joilla menettelyä oli mahdollista keventää.
- Vastuuta lakisääteisten sosiaalipalvelujen järjestämisestä painotettiin.
- Erityistä huomiota kehotettiin kiinnittämään haavoittuvassa asemassa oleviin ja erityistä tukea tarvitseviin asiakkaisiin.

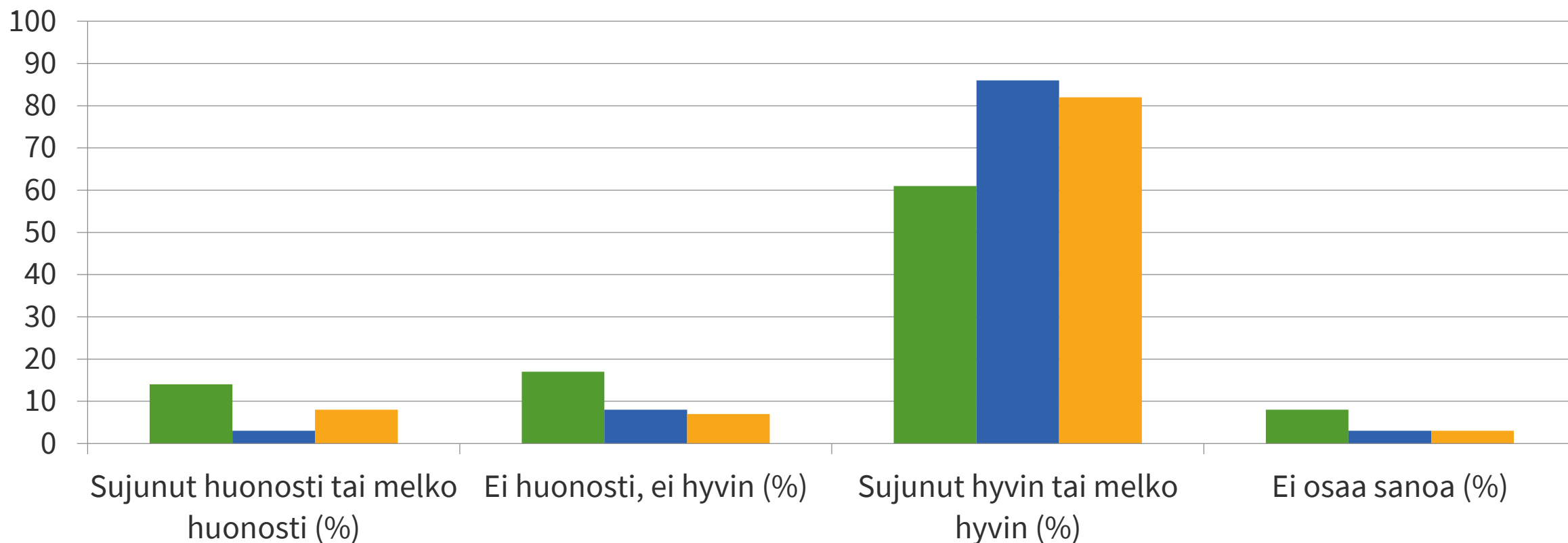
Koronaepidemian vaikutukset sosiaalipalvelujen ja toimeentulotuen toteutukseen keväällä ja kesällä 2020

Palvelujen järjestämisen tavat ovat monipuolistuneet

- Perinteisten työmuotojen vahvistuminen
 - Uusien työmuotojen käyttöönotto.
1. Kehityslinja: digitaaliset palvelut ja puhelin korvaamaan tai täydentämään kasvokkaisia tapaamisia
 - Etäkuntoutus, videovastaanotto, chat-palvelut
 2. Kehityslinja: palvelujärjestelmän asiakaslähtöisyyden ja palvelujen saavutettavuuden varmistaminen
 - Etsivä ja jalkautuva työ, kotiin vietävät palvelut, toimeentulotuen myöntämiskriteerien huojentaminen
 3. Kehityslinja: vahvistunut yhteistyö eri viranomaisten sekä järjestöjen ja seurakuntien kanssa
 - Asiointiapu, ruokahuolto, havainnot palvelutarpeista

Siirtymä uudenlaisiin palveluihin on sujunut hyvin, ja samalla mahdollisuus henkilökohtaiseen keskusteluun on säilytetty.

- Toiminnan siirtäminen digitaalisiin kanaviin
- Toiminnan siirtäminen puhelinpalveluun
- Henkilökohtaisen kasvokkaisen asioinnin mahdollistaminen sitä tarvitseville

Lähde: Sosiaalibarometri 2020

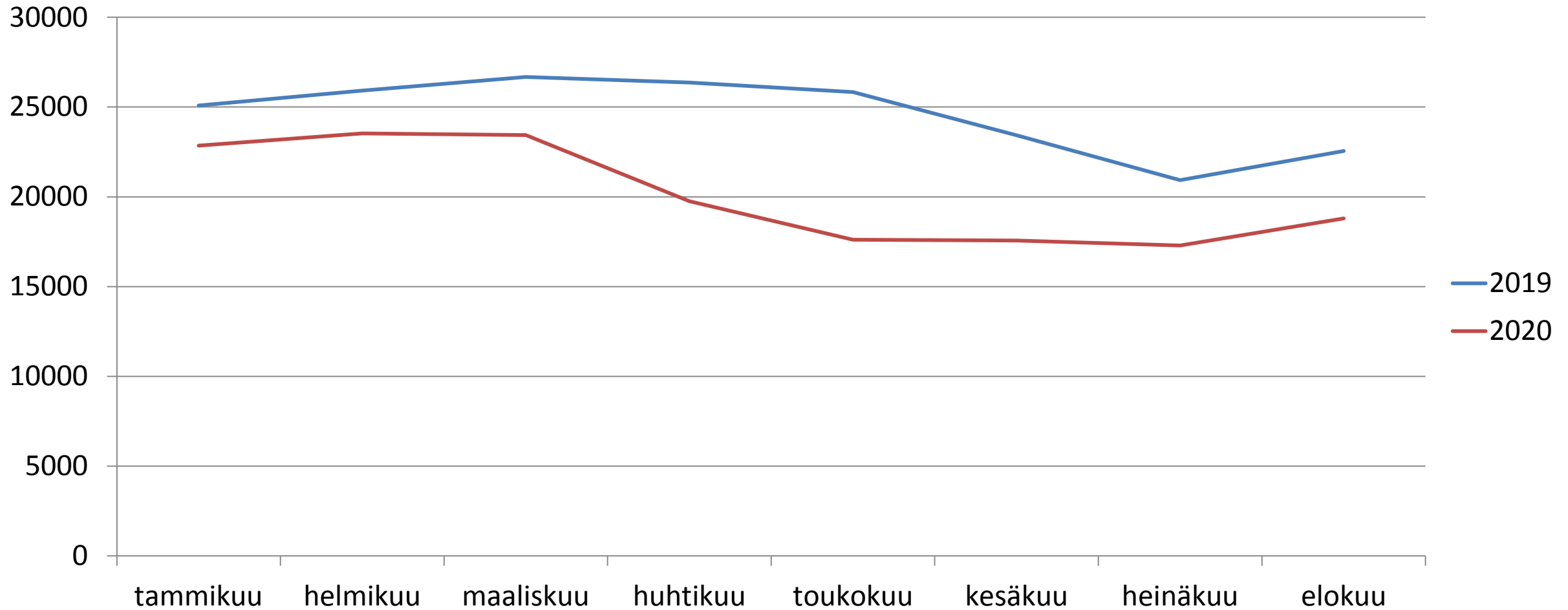
Puutteita työikäisten sosiaalipalvelujen saatavuudessa = kertyvä palveluvelka

Yleinen havainto: pienillä paikkakunnilla on ilmeisesti kyetty vastaamaan palvelutarpeisiin paremmin kuin suurilla, yli 50 000 asukkaan paikkakunnilla (Sosiaalibarometri 2020).

Koronaepidemia on vaikeuttanut erityisesti (tai muun muassa) seuraavien asiakasryhmien tilannetta ja palvelujen saatavuutta:

- Vaikeassa työmarkkinatilanteessa olevat
- Erityistä tukea tarvitsevat henkilöt
- Mielenterveys- ja päihdekuntoutujat
- Asunnottomat
- Pienituloiset, varattomat

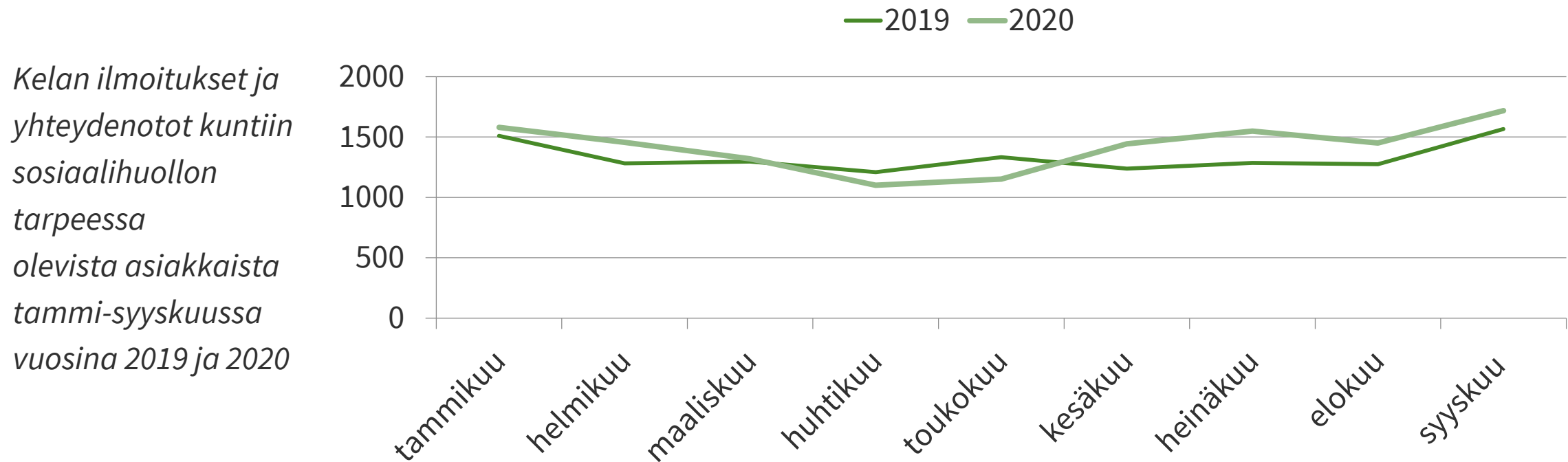
Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuneiden määrä tammi-elokuussa 2019 ja 2020

Lähde: Työvälistilasto 2020

Mitä vaikutuksia pitkittyvällä koronaepidemiolla on työikäisten sosiaalipalveluihin ja toimeentulotukeen?

- Palvelujärjestelmän korjaavista toimenpiteistä huolimatta heikoimmassa asemassa olevat ja erityistä tukea tarvitsevat asiakkaat ovat hankalimmassa asemassa, ja tilanne voi vaikeutua.
- Pitkittyvä epidemia ja puutteet palveluissa (omissa ja muiden) alkavat näkyä aikuissosiaalityössä yhä enemmän.

Työikäisten sosiaalipalveluihin kohdentuvat palvelutarpeet?

- Työttömyysjaksojen pitkittyminen
 - Monialaisen ja -ammatillisen työn vahvistaminen
- Yksinäisyys, mieliala
 - Ehkäisevän työn, yhteisösosiaalityön ja psykososiaalisen tuen palvelujen vahvistaminen
 - Yhteistyö järjestöjen ja seurakuntien esimerkiksi jalkauttamalla matalan kynnyksen palveluja
 - Riittävän neuvonnan ja ohjauksen turvaaminen kasvotusten, puhelimitse ja chat-palveluina
- Taloudellinen ahdinko
 - Toimeentulotukikäytäntöjen sujuvuus
 - Talous- ja velkaneuvonnan palvelut
 - Asumissosiaalisen työn ja taloussosiaalityön saatavuus

- Erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden löytäminen ja tunnistaminen
 - Etsivä työ yhdistettynä monipuoliseen yhteistyöhön eri viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa (kuten Kela, järjestöt ja terveydenhuolto)
 - Digitaalisten palvelujen saavutettavuus (tarvittavat laitteet ja tarvittava henkilökohtainen tuki asiakkaille)
- Asunnottomien tilanne
 - Riittävät ja turvalliset majoitus-, oleskelu-, ruokailu- ja peseytymistilat
 - Sosiaalityön ja perusterveydenhuollon palvelut
 - Panostus asunnottomuustyöhön asunto ensin -periaatteen mukaisesti
- Tiedon puute sosiaalihuollon tilanteesta eri kunnissa
 - Rakenteellisen sosiaalityön ja sosiaalisen raportoinnin vahvistaminen
 - Huomio eri kuntien tilanteisiin ja kansallisen kokonaiskuvan muodostaminen
 - Tarvittava lisätuki alueille, joita koronaepidemia erityisesti koettelee

Kiitos!

eeva.liukko@thl.fi

Aamulehti 13.5.2020